

814

N. T. R. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref.
Sur.

615

Title: *Brahmottara*
Khanda

615

ब्रह्मोत्तरखंड.

incomplete

:	Brahmottara Khanda	:	Title
:	श्रीम शान्तापराय	:	Author
:	:	:	Editor
:	:	:	Year, Vols.
:	:	:	Publisher
615 :	Ends abruptly.	:	Remarks

ब्रह्मा-

२

प्रीणनं लालनं योषोरं जनमार्दवं दयां युवतोः कुसुमं चैव विधेयं सारवमिच्छताः इत्युक्तोऽपि तया साध्या स राजा स्मरविद्वलः बलादाकृ-
ष्यते हस्तपरिभरसंरंकाः तास्य हस्तांशं स हस्तं प्राप्यः पिङ्गसन्निभं निर्दहं तीक्ष्णं ३ मानं तस्याजसयविद्वलः राजावाच अहोसम-
हदाश्चर्यमिदं दृष्टं तव प्रियं कथमग्निं समं जातं तव पुः पल्लवं कोमलं इयं सुविस्मिता भीतिराजानं राजबलुषा प्रयुवाच विद्वत्स्य न वि-
नयेन समान्विता एष्युवाच राजन्मम पुरावाक्यं दुर्वासा मुनिपुंगवः शैवीपंचाक्षरीं विद्यां कारुण्येनोपदिष्टवान् तेन मे त्रानुभा-
वेन ममाङ्गकुलुषोऽस्मिन् स्पृष्टुं न शक्यते पुंसिः प्राकृतैः मन्त्रवर्जितैः च यारजं प्रकृतिना कुलटागणिकादयः मदिरास्वादनि-
रतानि पवते स्त्रियः सदा न स्नानं क्रियते न न्यूनं मन्त्राणां प्रत्येकं नाराध्यते न यशान् कथं स्पृष्टुं त्वमहं सि राजावाच तां स-
मारव्याहिस्रश्वाणि शैवीपंचाक्षरीं शुभां विद्यां विध्वंस्य पापाहं च यीदृमि रतिप्रिये एष्युवाच नो हं तवोपदेशादिकुर्याममगु-
रुर्भक्तान् उपतिष्ठ गुरुं राजन् गंगे मन्त्रविदां वरं सतः इति समाध्याम्यो जातो देवतागणं सन्निधिं प्राप्योत्तरं गेमां धीववंदति
कृतो जलौ अयराजा गुरुं प्रीतमस्मिन् पुनपुनः समाचष्ट विनीतात्मारदस्यात्मनोरथं राजावाच कृतार्थं मां कुरु गुरो स-
पापं कुरुणा देधीः शैवीपंचाक्षरीं विद्यां मुपदहं त्वमहं सि अनाज्ञानं यदा ज्ञानं यत्कृते राजकर्मणा तस्याप्येतन्नयेत तन्मन्त्रं दो-
हमे गुरो एवमभ्यर्थितो राजा गंगां ब्राह्मणपुंगव तानि नाय महापुण्यं कालिं द्यास्तमुत्तमं तत्र पुण्यं तरोर्भूले निष्पन्नापि
मुनिस्त्वय पुण्यतीर्थो धृतं दत्तं राजानं राजानं समुपापितं प्रादुर्बन्धोपविश्याथ न त्वा शिवपदां बुजं तन्मन्त्रं के कल्पस्य ददौ मन्त्रं शि-
वात्मकं तन्मन्त्रधारणा देवतकुराहं स संगमात् नियं पुंसस्त्वय पुषो वायसाः काटिशः सुता तदं धपक्षः केशते निपततो मही-
तेले भस्माभूताः सतसं वदं रथं तस्मादहं स हस्तराः दृष्ट्वा तद्वायुं सकलं जहास तं सुविस्मितो राजा च राजमहिषी तं गुरुं पर्यट्छत्तां
सगवन्निदमाश्चर्यं कथं जातं शरीरतः वायसानां कुले दृष्टं किमेतस्माधुमण्यतां गुरु उवाच राजन् तव स हस्त्रं पुण्यानि पुण्यानि स-
त्तिवै तेषामप्यकृतः केषि जायते पुण्ययानिषु तथा पापीयसां यानि क्वचित् पापेन गच्छति साम्यजनां सियाश्चैव मानुषी-

२

योनिमाप्तवान् शैवीपंचाक्षरीं विद्यां दत्तं तदयं गता अधानां कोटयस्त्वन्तः कोकरूपेण निर्गताः कोटयो ब्रह्महृत्सानो म-
गत्यागम्य कोटयः स्वर्णस्तेयसुरापानधूणं हस्यारिकोटयः भवकाटिसहस्रं पुण्ये पातकशयः क्षणाद्भस्मो भवत्येव शैवेप-
चाक्षरे धत्ते आसंस्तवाद्यराजं द्रुग्धाः पातककोटयः अनया सह पूतास्मा विद्वत्स्वययासुरं इत्याशाप्य मुनिश्चैव तन्मन्त्रं
मुपशिश्रु च ताभ्यां विस्मितचिन्ताभ्यां सहितस्वगृहं गयो गुरुवर्यं मुनुष्याप्य मुदितो बभूव च दंपती ततस्त्वभवनं प्राप्य रेज-
स्ममहं कृती राजानुतो समाविश्य पत्नी च दनं शीतला संतोषपरमलेखिनिः स्वः प्राप्य यथानिधिं अशेषवेदोपनिषत्सु मौ-
राणशास्त्रावतंसोयमघोतकारी पुंचाक्षरस्य ममाह प्रभावा मया समासा कथितो वरिष्ठः इति श्री स्कंदपुराण ब्रह्मोत्तरखं-
डे पंचाक्षरमहिमावर्णनं नाम प्रथमाध्यायः सत उवाच अथान्यदपि वक्ष्यामि माहात्म्यं विपुरदिष्टः श्रुतमात्रेण येनाशु-
किं धत्ते सर्वं संशयाः अतः परतर्जनास्तिकि चिन्तापविशोधने सर्वानंदं करं श्रीमत्सर्वकामार्थसाधने दीद्योयुर्विजयारोग्यं च
क्षिमुक्तिफलं यदनेन्येन भावेन मे हरावाधुनं परं आद्रोणामपिशुष्काणामल्पानामहतामपि एतदेव विनिर्दि-
हं सर्वो धानं विशोधनं महामुनि विनिर्दिष्टे प्रायाश्चैतरेयान्तैः सर्वकाले प्यसेद्यानां मघानां सयकारण इदमेव परं श्रे-
यः सर्वेषां स्वविनिश्चितं यद्भुत्वा परमं शुभं पूजनं परमांतिदं जानता जानता वापि येन केनापि दुर्तना यत्किंचिदपि देवाय-
कृतं कर्म विमुक्तिदं माघकृच्छ्रचतुष्टयादेमुपवासोति दुर्लभः तत्रापि दुर्लभं मयैरात्रै जागरणं नृणां तत्रापि दुर्लभं मयै-
शिवलिंगस्य दर्शने तत्रापि दुर्लभं तत्र पूजनं परमेशितुः भवकाटिशो तस्य पुण्यं राशि विपाकनः लभते वायुनस्तत्र बिल्व-
पत्राचैतद्गुरुं वर्षाणामयुतं येन स्नानं गंगासरिज्जले सहस्रद्वित्वाचैनेनेव तत्फलं लभते नरः यानि कानि च पुण्यानि कृता-
नीह युगे युगे माघासितचतुष्टयातानि तिष्ठंति कृत्स्नशः इतमेव प्रशंसति लेकं ब्रह्मादयः सुराः मुनयश्च वसिष्ठाद्या मग्धा-
सितचतुष्टयी अत्रोपवासः केनापि कृतः क्रतुरातायते तत्रै जागरणं पुण्यं कल्पकाटितपोधिकं एकै न बिल्वपत्रेण शिवलिंग-
चैव कृतं त्रैलोक्ये तस्य पुण्यं स्पष्टं वा सो दृश्यते षति अत्रात्र नुवर्ण्येत गद्यापुण्यां परमशोभनो गोपनीयापि कारुण्याद्गो-

ब्रह्मोत्तरः

२

तमेन प्रकाशिता दृष्ट्वा कुवंशजः श्रीमान् राजा परमधार्मिकः आसन् मित्रमहो नाम श्रेष्ठः सर्वधनुर्धरः स राजा सकलार्थज्ञः
श्रुतिशस्त्राणि पारंगतः वीरानंतबलसाहो नित्योद्योगोदयानिधिः पुण्यानां भवसंधानसेजसामिवर्षजः आश्रयोपाणिमि
वसेत्रयस्य भूतिविराजित इदं यदयथा कृतं त्रियाक्रान्तं च यदपुः चरणो यस्य सीमंतं ब्रह्मणि मणिविभिः एकदा मृगयायां
वेला लुपः समहीपतिः विवेश गहनं घोरं बलेन मृतावृतः तत्र विव्याध विशिखैः शादूकानां वयान्मृगान् रुस्तुवराहान्महि
षान् मृगान् पितृभिरिशः सरथी मृगयासक्ते गहनं परितः श्वरन् कमपि ज्वलनाकारं निजघान निराचरं तस्यानुज्ञां सयाविष्टो दृ
ष्ट्वा दूरं तिष्ठति तः श्वातरे निहतं दृष्ट्वा चित्तं यामास चेतसा अहो खल्वेष दुर्धर्षः देवानोरक्षसामिति छुन्नने वधजेतव्यो मम शत्रु
नैवाम्यया इति व्यवसितपापाराक्षसो मानुषाकृतिः आसमादन् पश्य मुसात इव मूर्तिमान् अथ तस्मिन् नरे राजा किंचित्काले
विदुसः निवृत्तो मृगयां हत्वा स्वपुरं पुनराययो तस्परिजितं मुख्यं मद्यं तोतिनामतः मद्यं तो नळस्य वविदिता वल्लभा सती
ततोऽस्मिन् समये राजानि मंत्र्यमुनिपुंगव वसिष्ठं गृह्णामि नित्यं संप्राप्तिं पितृवासरे रक्षसां सरुपपासमिश्रितं नरामिषं
शाकामिषं पुः क्षिप्तं संदृष्ट्वा गुरुशब्दां ब्रवीत् धिर्नरं धिर्धृगामिषं राजन् स्वपेतकं प्रकरिणा बलं नोपहृतं मेघं धृतो रक्षो मविष्य
ति पुनर्विशमस्य तं राषं चकार द्वादशादिकं राजापिकोपितः प्रादु यदिरं मे निवेष्टितं पाति च पादयोस्तस्य मद्यं तो न्यवारयत्
न ह्यतः चरया राप्ता गुरुं चैव शपाम्यहं इत्यपि जलिमादाय गुरुं शप्तं समुद्युतं ततो निवृत्तः शापाच्च तस्या वचनं गोस्वात् पपात पा
दयो रसः पादौ कल्मषतण्णौ कल्मषाधिरिति व्यातस्ततः प्रवृत्तिपाथिवः वसुवगुरुशोपनराक्षसो वनशाचः सखि मद्राक्ष
संरुपं कालांतक यत्तपमं च स्वादवि विधानं जलं न्यानुषादीन् वनचरः सकरा विन्नेनैकपिरममाणो किं शोको अपश्यदंतकाका
रो नवोदो मुनिदं पती राक्षसो मानुषादरः किमो मुनिपुंगव जग्धु जग्राह शापां तो व्याघ्रो मृगशिखु यथा वसो हतं ततो हृष्टः
सीर्यतातः प्रिया उवाच करुणा बाला रुदती मृगदुर्विता सातामो मातुः पापं सूर्यं वशय शोधरे मद्यं तो पतिस्वहिरुज्जो
न हुराक्षसः नखादममभर्तारं प्राणप्रियतरं विभो आर्त्तानो शंशरणानो नो त्वमवो हयं तो गतिः पापानां भवसंधाते किमदुष्टं दुरा
सतिः देहेन चाति सारेण विना भर्त्रमहात्मनः बालाय वेद विदुः तं तपस्वी बद्धुं राक्षसवित् अतोऽप्यप्रापादनेन जगदृक्षा क

२
राम

तासेवत कृपां कुरु महाराज बालां मां ब्राह्मणस्थियं अनाथकृपमूर्ते पुंसि धृष्टः खलु साधवः इयमस्य धर्मो नोपि पुरुषादसनिष्ठः न
खादशिरुद्धेऽस्य विषपुत्रं दुराशयः अयं साध्वी कृशादीनां विलम्बशुद्धः खिता आदृश्यतलु रक्षु निवितो न चैक्यथा त्वणं भन्तारं म
नुगच्छती संविशतीं दुःतारानं राजानो राक्षसाकारं पापान्त्रिणजघानत ररेपथिविपापस्त्वं स्यामे सक्षितः पतिः अतः पतिव्रतायास्वशाप
मुस्त्वय्यो त्वणं अद्य प्रवृत्तिना रोपु यदा त्वमपि संगतः तदा मृत्युं तवेत्युक्ता विवराज्वलने सती सा पिराजगुरोः शापमनुस्य यत्तावधिः पु
नः स्वरुपमास्त्वयस्व गृहं मुदितो यथो ज्ञात्वा विवसतां शापं मद्यं तो रतिप्रियं पतिं निवारयामास वेधव्यादविबिद्यति अनपस्यः सुनि
विष्णोः राजा पुंगुपाथिवः विस्मयसकला लक्ष्मीयथो भूयापिकाननं सूर्यवंशप्रतिष्ठिसे वसिष्ठो मुनिसन्तमः तस्यामुत्पादयामा
स मद्यं तो सक्तान्तमं विस्महराज्यो राजापि विचरन् सकलां महौ आयातो पृष्टो तो पश्य पिशाचीं घोररूपिणीं सेयं मूर्तिमती घारा ब्र
ह्महत्यादुरसया यदा सा शापविवशो मुनिपुत्रमसं सयत् तैनात्मकं मृणायातां ब्रह्महत्यां स्वपृष्टतः बुबुधे मुनिवयाणां श्रमुपदेशनस्य
पतिः तस्या निर्वेदमन्विष्य न जानि विष्णोमानसः नानाक्षत्राणि सर्वाणि च चारवदुवत्सरे यदा तो र्थेषु सर्वेषु स्वात्मापि च मुकुमुकुः न वि
दुता ब्रह्महत्या मिथिलया यथो तदा बाह्योद्युनगतापीयं चित्तया परयादितः ददर्श मुनिमायां तो गोतमं विमलाशयं दुःतारानमिवा
शेषतपस्विजनसेवितं विवस्वतमिवाद्यंत घने दापतमानुदं शशांकमिव निःशंकं मवतां गुणायं दे महेश्वरमिव श्रीं महिजराज
कलाधरं बहुशिष्यगुणोपेतं तपसामि कृताजने उपस्युश्वरसंजः प्रणाममुकुमुकुः गोतमोपि मुनिश्रेष्ठ राजानं रविपशजं अ
स्मिन्नेयमुनिः प्रीत्या सास्मितं समभाषत गोतम उवाच कश्चित् कुशलराज नृकश्चिद्व्याहृतं पदं कुशलिन्यः प्रजाकश्चिद्वरो धज्जो
पिवा किमर्थमिह संप्राप्ता विस्मयसकला श्रियं किंच ध्यायसि महाराज नृदीर्घं मुल्लं च निषेसन् राजोवाच स्विं कुशलिनो राजन् व
यं च दनुकंपया राज्ञो मुत्तमं वरयानां ब्रह्मायतादिसपाः किंतु मां बाध्यते द्योपार्थिभाची घोररूपिणी अलक्षिताय दपरे सूर्ये
तीपदपदं यन्मया शापदधेन कृतं महोदुरस्य नरातिजां यततस्य प्रायाश्चित्तसहस्रकेः इष्टाश्च विविधा यज्ञाः कोशसर्वस्वद
क्षिणतः सरित्सरासि स्नातानि यानि पूज्यानि सततं निषेवितानि सर्वाणि क्षेत्राणि भ्रमताभया जप्राप्ताखिलमेत्राश्च ध्यातासव
ले देवताः मया व्रतानि कीर्तुनि पर्णमूलफलशिना तानि सर्वाणि कुर्वन्ति स्तुमानकदाचन अयमेजन्मसाफल्यं संप्राप्तमिव लक्ष

ते यस्य संदर्शनादेव ममात्मानं दग्धमात्रं अन्विच्छन् लभते कृपिष्वपि पुगेर्भनोरथं इत्ययं जनवादेऽपि संप्रोक्ता मयि सत्यतां
 आजन्म संचितानां पुण्यानां मुदयोद्यमे यद्वा नैव भवति नानात्रातो नयनगोचरः कस्माद्देशादिहा यतो सवान्मधसयाप
 हः दूरस्त्वमपाविश्रां पतं शक्यं त्वामिह चागतं च दृष्ट्वा श्रयं मिवा सूर्यं मुदितो सिमुखश्चिया आनंदयसि मेवेत प्रेम्णा संभ्रा
 णिता अथ मेतव पादाङ्गु शरणस्य धत्ते न सः शांतिं कुरु महाभाग यनाहं सुखमाप्नुयं इति तेन समादिष्टे गौतमः
 करुणानिधिः समादिदेश घाराणां मघानां साधुनिष्कृतिं गौतमः साधुराजं द्रुध्यासि पातकेत्यस्य सज्ज शिवे त्रान
 रिभक्तानां कृत्यं शरणं पिण्डां ऋणुराज नमो भगवते त्रमन्यस्यतिष्ठितं महापापविसंश्रिता कण्ठ्यगौरव्यं मनोरमं य
 त्रस्तुतिर्न पापानां महद्भोगमहतामपि स्मृता विशेषपापघ्नो यत्र सन्निहितः शिवः यथा कैलासशिखरे यथामंदरमूर्धे
 नि निवसिन्निश्चितं शोस्तया गोकर्णमंडले नाग्रिनानशराकेन न ताराग्रहनायकेः तमो विशीर्यते सम्यग्यथा स
 वितदर्शनात् तथेव नेतरे स्तीर्थे न च त्रेमनोरमेः सकृन्न विश्य गोकर्णे न विमति यमादपि तत्र पूर्व महात्मानं तपसा
 सिद्धिमागतः इन्द्रोऽपि द्विरिव्याधे सेव्यत मुक्तिं कसिभिः तत्रैकनदिननापियत्कृतं व्रतमुत्तमं तदस्य त्राह लक्ष्मणा तपस्तप
 तिसंभवं यवं द्रव्या विष्णुदिदेवानां हितकाम्यया महाबलं धिधानेन देवसंनिहितः स्वयं धीरेण तपसालब्धं रावणाख्य
 नराक्षसां तालिगं स्थापयामास गोकर्णगणनायकः इन्द्रो ब्रह्मा मुकुंदश्च निश्चेदेवामरुद्गणाः आदिष्टा विसंवो रुद्राः
 शशंकश्च सनारकः एते विमानगते यो बोद्धे स्ते महापापघ्नाः पूर्वद्वारनिषेवन्ते तस्यैव प्रीतिकारणात् कालो मस्य स्वयं स
 साक्षाच्चित्रगुप्तश्च पावकः पितृभिसंरुद्धैश्च दक्षिणद्वारमाश्रिताः वरुणः सतिता नायक गंगोत्तमः सतिता गंगाः मूर्ति मद्रिस्त
 यासिद्धेः पश्चिमद्वारमाश्रिताः तथैव मूनयसाध्या अजिनां वरधारिणः दंडिनो व्रतिमुख्याश्च स्नातका व्रतवारिणः
 मीलित्वा तेषां तस्यैव देवदेवपि नाकिनं सैव ते च तथा ह्ये यद्वा दत्तरद्वारमाश्रिताः तथा देवाः संधर्वाः परितः सिद्ध

धारणाः विद्याधरा कुंभपुराणः गुह्यकुंकिनराः खगाः नागाः पिशाचाः वेतालदेवताश्च महाबलाः नानाविध
 वसपन्नानानाभूषणवाहनाः विमानैः सूर्यसंकाशैरग्निवर्णैः शशिप्रभैः विद्युत्सुप्तानिर्भरैः समंतान्तरि
 वार्यते प्रसुवांति च गायन्ति समन्तात् स्रणमंति च प्रनुसन्ति प्रदृश्यन्ति गोमं कर्णे पृथिवी पृथिवीपते लभन्ते भी
 प्रितान् कामासकळादिमनोरथान् गोकर्णसदृशं क्षेत्रं नारत्तनास्ति जगत्रये तत्र धारं तपस्तपस्यमा
 स्तेन महात्मना यथासनत्तमोऽपि त्रियव्रतस्तैरपि अग्रिनां देववर्षेण कंदर्पेण च पाथिवं तथा देव्या
 भद्रकाल्याशि उमारणधर्मिता दुर्मुखेन पूणीं देवामणिना गाङ्गयनच द्रव्यावर्त्तादिभिर्नीगैर्गरुडेन
 महात्मना रक्षसारावणनापिकुंभकणाद्वयनच विभीषणे पुण्येन तपस्तपसमहात्मना एते चान्ये च गी
 र्वाणाः सिद्धदानवमानवाः गोकर्णदेवदेवेश शिवमायध्यामन्ति तः स्वनामां कानि लिङ्गानि स्थापयित्वा संह
 स्त्रशः लोभरेपरमासिद्धिं तथा तीर्थानि चक्रैर अतः स्नानानि सर्वेषां देवानां सति पाथिवं विष्णुश्च देव
 देवस्य ब्रह्मणः परमेशिनः कार्तिकेयस्य पुण्यस्य गजवक्रस्थानघ धर्मस्य क्षेत्रपालस्य दुर्गायाश्च
 महामहते गोकर्णे शिवलिङ्गानि विद्यते किल केरतिशः असंख्येयानि तीर्थानि विद्यन्ते च परंपदे बहु
 नात्र किमुक्तेन गोकर्णं स्नानमुत्तमं ब्रह्महत्यादिपापानि दहतीति किमुक्तं सर्वपदानि लिङ्गानि तीर्थान्यपि
 सिसर्गशब्द एव ते च पुरा राजन् पुराणचर्मदक्षिणः गोकर्णं किं हि तीर्थं तु तीर्थानामुच्यतां गतं सर्वेषां शि
 वलिङ्गानां सार्वभौमं हि बलं कृतं बलं महो बलं तत्रेता यामपि लोहितः द्वापारे पीतवरो भूकलोऽयमा
 भविष्यति आक्रान्तसप्तपत्तां कुहुरश्च महाबलः प्राप्तकलि युगे धारं मदुतामुपयास्यति पश्चिमां बुद्धितीर

ब. न. र.

५

स्त्रो गोकर्णतीर्थमुत्तमं ब्रह्महत्यादिपापानिदृतीति किमदुतं ये वात्र पितृहंतोरातथा मित्रद्रुहः शठाः ये स वेरु
 एहीनाश्च परदारताश्च ये यदुर्हतादुराचोरेदुःशीलाः पुण्यश्च ये लुब्धाः कुट्टारबलाहकाः सैन्याश्च वापि
 पापिनः ते सर्वे प्राप्य गोकर्णं स्नात्वा तीर्थजलेषु देवं महाबलं दृष्ट्वा प्रयाताशांकरं पदं तत्र पुण्यासतिथिषु पुण्यक्ष
 पुण्यवासरे ये च यतिमहत्मानं तैरुद्रास्थुर्न सशयः यदा कदापि गोकर्णं यो वा केऽपि च मानवः अवश्यं पूजयेद्दीशं समा
 ब्रह्मणः पदं स्वीदु सोम्य वारं पु यदा तं शोभ विधत्ति तदा जलनिधिस्नानं दानं च पितृ तपसां शिवपूजा जपा होमा
 व्रतचर्याद्विजायेन यत्किंचिद्वा कृतं कर्म तदन्त फलं स्यात् व्यतीपात्तादियोगे पुरा विसंक्रमणे शुचं सदा प्रदोषवला
 यं शिवपूजा विमुक्तिदा अथ के ते पु वक्ष्यामि तिथिं पाथिवं मुक्तिदा यस्याः किल महायात्रालभे शंतिः पदं
 पदं माघमास महापुण्याया सा ह्युच्यते देवी शिवलिङ्गं विल्वपत्रं दुर्भेलं द्वैतदुष्टं अहो बलवती माया यथा
 शोभा महतिथिः नोपस्यते जारेण महामुक्तिरिव त्रयो उपवासा जागरणं सन्तिधिः परमेशितः गोकर्णं शिवलोक
 स्य नृणां सोपानं पदुतिः शृणु राजन् महामि गोकर्णं दधुना गतः उपास्थेन शिवतिथिं विलोक्य सुमहत्सुखं
 अस्यां शिवतिथौ सर्वं महोत्सवं दिदृक्षुः आगताः सर्वदेशीयः श्वा दुर्बल्यमहाजनाः स्त्रिया वा बाला वृद्धाश्च
 नुराश्रमवासिनः आगसुर्दृष्ट्वा देवं शंतेति स्तुतुं कृत्यतां तथा ह मप्यमी शिष्या दृष्यन्ते पातधनाः राजप
 यश्च राजा सनकाद्याः सूरर्षयः स्नात्वा सर्वपुतोर्धेषु समुपास्य महाबलं लब्ध्वा च जन्मसाफल्यं प्रयताः स
 र्वतोदिशं प्रयागमनू किमप्यगदृष्ट्वा श्वमे महर्षि राज्ञानं दनमहता कृत्या योऽस्मि महामते इति श्री स्कंद
 पुराणे ब्रह्मान्तर्गते गोकर्णं प्रशंसना महितीयाध्यायः राजेवाच किं दृष्टं सर्वतो ब्रह्मन् न्नाश्च येषां
 कुचता तन्ममाख्यादियनाहं कृतं कृत्यं च मा प्रुयां गोकर्णं ददामागच्छ कुपिदेशं विशापते जा

राम.

ते मध्याह्नसमये दृष्ट्वा न विमलं सरः तत्रोपस्थस्य सलिलं विमलं वज्रमापहं सुस्निग्धं विमलं छायेन्यग्राधं समुपपन्नं अथा
 विदरे चाडाली बुद्धुरागनिपीडितां कुक्षुपरीतागीतुद्या क्रिमिकुलाकुलं पूय शोणितं ससिक्तां क्षुत्पलसंस्तुतिं म
 हायक्ष्मगलस्त्रिन केहं सरोधविदुः किं दंतमयं तं विदुर्बतो मुदुर्मुदुः वंडा के किरणस्परीतो ब्रुः स्वपरिपूता
 विष्णुपूयदिग्धो गी असंगो धरासदो कपज्वरश्च भवासका सल्लयनाडो बटुयथा विध्वस्तकेशा वयवामप
 श्यन्मरणोचुरवी तादृग्यथा च तौ वीक्ष्य हृष्याहं परिपूतः पतीक्ष्य मरणोत्तस्या स्रगंतं च वसंस्तुतः अथांतरिक्षप
 दवी सिंचतमिव रश्मिभिः दिव्यविमानमानीतं मद्राक्षं शिवकिंकरैः तस्मिन्ना निदुवद्भानो तेजसां भिवपंजरान् वि
 मानसूर्यसंकाशानपश्यद्विवर्किंकरान् तत्रैव शूलरवदुगदं कंच मोसिपाणयः चंद्राधसूषणासांडुचंद्रकुंदोरवर्चसः
 किरीटकुंडलमालाजमदाहं वलयज्वलाः शिवानुगामश्च दृष्ट्वा श्चत्वारश्च भलक्षणाः नानापततमालाक्यविमानस्तु
 विस्मिताः उपस्थस्यां तिके वगादट्टुं मनस्वितां नमानमावलिदशतमेयस्त्रिलोचनश्रीचरणानुगम्यः त्रिलोकरसो वि
 क्षिना विधिना चोयेस्त्रिलोचनोसिगदाधरश्चः वीक्षिता हि मया मूर्ध्नि महेश्वरपदानुगाः चरता लोकरुपाथे मां स
 रक्षा विनादकाः अहो सर्वजनाद्यो धाविजयाय कृतो धर्माः व्रतकारण्यतामस्य यस्मा धुयमिदागताः शिवदूता उचुः र
 पागदृश्यते दृष्ट्वा चाडाली मरणोचुरवी एतामानंतुमायाताः सदिष्टाः शंभुनावय इत्युक्तः शिवदूतैस्तैरपुत्रपुत्र्यहं विस्म
 याविस्मयितस्तान् कृतान् जालिं वल्लितं अहो पापीयसो चोरा चाडाली कथमर्थेति दिव्यविमानमोक्षरोडु शुनीवा ध्वमंड
 पं आजन्म तपुचिप्रायां च पापापापानुगामिनीं कथमेतां दुराचारां शिवलेकि विनेष्यथ कुर्यानां स्तो शिवज्ञानं नासिद्यो
 रतरंतपः सर्वनास्ति दयानास्ति कथमना विनेष्यथ पश्य मां संहतां कृत्वा वारुणी पूरितोदरा जीवहि सारतानि स्य कथम
 नां विनेष्यथ न च पंचाक्षरी जप्तान् कृतं लिङ्गपूजने न ध्याता सशोभं रुम्भः कथमेनां विनेष्यथ नोपोषिता शिवतिथिर्न कृत
 मत्तसो दृष्टे इष्टा पूजादिकं वापि कथमेनां विनेष्यथ न च स्नानादितीर्थो निनदाना निरुता निह न च व्रतानि वीपारि न कथ
 मेनां विनेष्यथ जन्मांतरा जित्तं केचिदस्यां स्फुटं कृतमस्ति वा तत्कथं कुक्षुयक्ष्मपात्रिभिः परिभूयते दर्शने परिहृत्य

किमुसंज्ञावणादिषु सत्संगरहितोचंदां कथमेनोविनेष्यथ अहोशंकरचयेये (दुर्विभाव्याशरीरिका मापात्मानो विदिते
 कारुण्यात्परमपद इत्युक्तास्तमयाहता देवदेवस्य शक्तिः अनुबन्धमपीत्याहतास्तमदुत शिवहता उच्युः ब्रह्म
 सुमहदाश्चर्यशृणुकोत्तलहृदिनः इमानु दिश्य चाडाली यदुक्तं नवताधुना आदितीयपूर्वतवे एका ब्राह्मणकन्यका से
 मित्रानामसंपूर्णा चंद्राविवेसमानना उत्कलमल्लिकादाममुकुमारंगलक्षणा केकेयहिजमुख्यस्य कस्याचित्तनयासती
 तां सर्वलक्षणापता रते मूर्तिरिवायरा बहुमानोपितुर्गदवीसिताविस्मिताजनाः दिनेरिनेवर्दुमाबंधुमिलितासुशं साश
 नेयैविनमेजेस्मरस्यवमहाधनुः पित्रामात्राबंधुवर्गसमेतैश्च कुमारिका विरचयदत्ताविधिना कस्मैचिद्विजसुन
 वे साभनारमनुप्राप्यनवयोवनशालिनी किंचित्कालं शसाचारा रमेबंधुसिराहता अथकालवशात्तस्याभनोत्तोरुज
 हितः रूपयोवनकांतेपिसंपंचत्वमगन्मुने मतेसत्तेरिदुखनविदधदस्यासती उवासकृतिचिन्मासासुशोलाविजितदि
 यो अथयोवनसारेण जन्मभाषानविनयराः वसवद्वयतेस्य केदपपरिपीडितं सगुसाबंधुवर्गेण शासिता
 विमहन्तेभः नशराकमनोरोदमदनावृत्तमंगना साव्रतीमन्मयहृदयरूपयोवनशालिनी विधवापिविशेषणजारमार्ग
 रतामवत् नृगताकेनाचिदक्षि जारमार्गविचक्षणा जुगापमदराचार किंचित्कालसंसेवता तादौदसमाजीता
 घननीलमुखस्तनी कालेनबुधुर्गावुधुविदहपिताम इतिमूर्तिमहत्कृपाचित्तयाभासदुखितः स्त्रियः कामे
 ननश्यति ब्राह्मणाहिनसवया राजानोब्रह्मदेवेन यतयेतागसंग्रहात् लीदशुनाथयेवान्नेसरयेवापितपयः रूपं
 कुष्ठरुजाविष्टं कुलंनश्यति कुस्थिया इतिसर्वसमालाव्यमीलितापतिसादराः तस्यनुगीतनादरेनीत्वातासकचयद
 व स्वदेशादुरमुसहासानाशिसर्वबंधुमिः चिरंचतीवहिर्गोमादृष्टाशद्विणकेनचित् सतादृष्ट्वाव्याहरोहापीनोन्
 तपयोधरो गेहनिनायसांभ्राधनवान्शरदनायकः सानाशितस्यमहिषाभूतातेनदिवानिशं रममाणश्चिक्वि
 द्देशेन्यवसनद्वलसा तत्रसापिशिताहारा निसमापीतवारुणी लेमस्तानसशरद्वारममाणारतिप्रिया कदा
 चिदुत्तेरिकापियातेपीनसारासका इयंपपिशिताहारमदिरामदाविद्वला अथमपिबुबुधुगोमिः सहवहिर्ज

ययौलपाणामाशयसातमोधा निशामुखे अविमश्यमराविष्णुमेषु ध्यारतिप्रिया एकं जघानगोवत्संदुर्भगामरविद
 ला निहतं गृहमानीयज्ञावागवस्समगना भीताशिवशिवेत्याहकेनचिपुण्यकमेया साम्भूतेमपि ध्यात्वापिशितास
 वविद्वला छित्वातमेवगोवत्संचकाराहरमीक्षितं गोवसाधैशरीरणलताहारथसापुनः तदधरेहं निक्षिप्यवहिर्भुकोश
 केतवाद अहाव्याघ्रणभनयजग्धाधगोवत्सकोब्रजे इतितस्याः समाक्रोशंसर्वगोहेषुसुश्रवे ततः सर्वश्रद्धजनाः समाक
 म्यांतिकीकृतः हतगोवत्समोलेकप्याघ्रेणतिशुचययुः गतेषुतेषुसर्वेषुयुष्मायाचतमानिशि तदुत्तोगृहमाकृत्यदृष्ट
 वाचगृहविदुरं एवंबद्धित्येकालेगतेसाशुद्रवक्ष्मा कालस्थवशमापन्ताजगामयममंदिरं यमोपिधर्ममोलेकपतस्याः
 कर्मचपौर्वे कं निर्वर्त्यनिरयावासचक्रेचाडालबासिनीं सपिम्भायमपुराचाडालीगर्भमाश्रिता ततोवभक्तजालधाप्र
 शांतागारमचका तातादृशीमप्यभुभाचाडालः पयसादिना अभोऽन्येनकरंनेनभ्रनालीदेनपूतिना अपयेश्चरसमात्रा
 पाषिनासादिनेदिने जात्येधासापिकालेनबाव्येचापिरुजार्दिता उडानकेनजिद्रापिचाडालेनातिदुर्भगा अतीवबाव्येसा
 नारीविध्वस्तपित्तमानका दुर्भगेतिपरित्यक्ताबंधुमिभ्रसहोदरैः अथक्षुधादितादीनाशोचंतीविगतक्षणा गृहीतयक्षिः ह
 क्रेयासंचारसलोष्ठका पदनेष्वपि सर्वेषुयाचमानादिनेदिने चाडालोच्छिष्टपिडेन जठराग्निमतपयत् एवंलक्ष्मणमहतानी
 लासबडुलाः समाः जरयायससर्वांगीदुखमापदुरस्यं निरन्तरानवसनासाकराचित्तमहाजनान् उपास्यतांशिवतिथौबुबु
 धेवदतोध्वगाव तस्यानुदेवयात्रायादेशादेशातरापिनां विप्राणांसाधिहोत्राणांस्त्रीकांशामहात्मनां राजानसावरोधा
 नांसहस्त्रिथवाजिनो सपरीवारघाषाणांयानकृत्रापशोभिनां नथान्येषांचिदश्रद्धसकीणानांसहस्रशः हसतांगायतांका
 पिनर्यतामनुधावतां संप्रयाणमनुयाणांसंभ्रमः समहानभ्रत इतिसर्वेषुगच्छेत्सगोकणांशिवमंदिरं गच्छतीदिविजाः स
 वेविमानस्त्वासकोतुकाः अथेयनपिचाडालीचसनाशनतल्लया महाजनान्याचयितुंसंचालशनेः शनेः करावलवनान्यस्य

प्रासन्माजितकर्मणा दिनैः कतिपयैर्योगितो कर्णक्षेत्रमाययो ततो विद्वेदमगिस्थनिषणाविवृतं जलिः याचमानामुदुःपांथा
नवभाषेक्षयणवन्तः प्रासन्माजितपापोद्यैः पीडितायाश्चिरंमम आहारमात्रदानेन नृणां कुरुत भोजनाः चिरापवासंसेन
नजठराग्निविवर्तनैः सद्गुमानसर्वाण्यादयो कुरुत भोजनाः एवमभ्यर्थयन्त्यास्तु चंडाल्याः प्रसूते जलो एकः पुण्यन
मः पांथाः प्राक्षिपद्विस्वमंजरीं तामंजलीं निपतितो साधिम्शयपुनः पुनः अमो ज्येष्ठवगम्याशुद्वे प्राक्षिपद्वे तुरा तस्याः
करणनिर्मुक्तारात्रो साधिवमंजरीं ययातकस्थिनिर्दृष्ट्या शिवलिंगस्थमस्तके सेवंशिवन्तु देव्यापांथान् राज्ञोक्षधा
तुरा याचमानापियत्किंचिन्नेले सेदेवयागतः तत्रापितानयारात्रिर्भेदकाल्यास्तु पृथतः किंचिदुत्तरतस्त्वनंतर्ध्वना
तिद्वरतः ततः प्रभाते धृष्टाशाशोकेन महता वता शनैर्निवृत्ते शोतास्वदेशायैव केवलं श्रान्ता चिरापवासननिपतन्ती
पदेपदे ऊर्द्वती बहुवेगातो वेपमाना क्षधातुरा दस्यमानो गतापेन नम्रा देहास्यक्षिका अतीत्येतावती भूमिनिषणा तविवे
तना अथ विष्वेध्वरः शंभुः करुणामृतकोरिधिः एतामानयितुं स्यान्मन्युं तत्सविनायकान् एषा प्रवृत्तिश्चाद्या
स्तवेह परिकीर्त्तता यथासंदिताः शंसोः रूपणेषु रूपाकृता कर्मणा परिपाकोऽप्यंगतिपथमहोमते अधमोपि
परं स्थानं मासु स्थिति निरामय यदेतया पूर्वमेव नान्दनादि कर्तुं स्तुतिपासादिकैः केशोः स्तुतिरिह निपीड्यते
येदेषामदेवगोधाचक्रोपायमहोत्सवैः कर्मणा तेन जाल्यधावभवा जन्मजन्मनि अपि विद्वद्योगो वत्सयेदेषा सक्षया
त्युरा कर्मणा तेन चंडाली वभूवेह विगर्दिता येदेषा यथार्थं हत्वा जारमागरता भवत तेन पापेन केनपि न दत्ता दुर्मे
गाति च यदा श्लिष्टमहावेगा जारणा विधवापुरा तेन पापेन महता बहुकुलप्राणक्षता कामार्ताय दिव्यस्वरं श्रुत्वा रमिता
पुरा महासूक्ष्मयध्किमिभिः पीडितानेन पाप्मना यदेतया पूर्वमेव सारपीता विमूढया महायस्मादिभिर्योगपीड्यते
तेन पाप्मना अत्रैव सर्वमर्थेषु पापचिह्नानि सर्वराः लक्ष्यते मुनिशार्देकैः सविर्वैकैः महात्मभिः अत्र यवद्वरेणा तोय

पुत्रधनवर्जिताः येन दुर्लक्षणा क्लृष्टा याचका विगता द्विजः वा सो न्नपानशयनभूषणाभ्यंजनादिभिः स्तीनाः कुरुष्वानिर्विद्याविक
कागाः कुभोजनाः यदुर्मेगा निनिंयाश्च ये चान्ये परसवकाः एते पूर्वमेव सर्वे सुमहापापकरिणः एवं विमृश्य लोके स्मिन्
दृष्ट्वा पापजनस्तिष्ठति बुधो न कुरुते पापं यदिकुर्यात्स आ महा देहो यमानुषाजितो वै दुर्कर्मैकभाजनः सरासत्कर्म कुर्वीत दुर्कर्म
सततं त्यजेत् पुण्यः स स्वायं कुर्वीत दुःस्वार्थ्यापमानेन द्वयोरकतरं लोके गृह्णातु कुरालो जनाः इमे मानुषमाश्रित्य रेहपरम
दुर्लक्षे यथात्मवांस्तुयः कश्चित् द्वयोरकसमाचरेत् अथ पापानि सर्वाणि कुर्वन्तपि सदानुरः शिवमेकं सदा ध्यायन् स सत
रतिपातकं यदा पूर्वमेव चैषा मता प्राप्ता यमा लयं तदा वितर्कैः समहाना सीधमसभादसदा अद्यपि ब्रह्मणी चेष्टा सत्कुला
चारदुषिता अतोऽस्माभिर्हि दानीतानरकं यातुवानवा अनया सत्कृतं बाल्ये पुण्यलेशोऽस्ति वानवा तथा संविमृश्यैव धार्यादोऽस्ति वा
नवा बहुजन्मसहस्रेषु कृतपुण्यविपाकतः नृणां ब्रह्मकुले जन्म लभ्यते हि कथं न अतोऽस्याः पूर्वपूर्वेषु कृतं जन्मसूजन्मसू अन्य
था सत्कुले जन्म कथं न लभ्यते अत्रैव जन्म न्यनया कृतमेनोदुरत्ययं तथापि नरकावासं प्रायशो नैह मर्हति किंतु ग्रावसकं हत्वा
विमृश्यागतसाध्वसा एषा शिवशिखेयाह तपुण्यप्राग्भवार्जितं यद्येषा पापविह्वल्यैः सद्गुरुमंगलं शिवनाम वदेदुत्पातहि
गच्छेत्परंपरं एकजन्म कृताघस्यदारुणस्यापि यत्कलं क्रमेणानुसवत्तेषा भ्रवाचंडालं जातिका अस्मादन्यतमः को वानरक
स्ति नृणां मह अनेककेशसंघाते येन दुःपरिपीडनं पुष्कले जन्मद्वारे माहव्याधि विमूढता एकैक एव नरकः सर्वस्वत्रसमा
गाताः प्राक्जन्मपुण्यभावेन यन्नाम विवशा ब्रवीत् तेन पाप्मिन् भवेत्परिपुण्यमते करिष्यति तेन पुण्येन महतानि स्त्रीया घोषया
तोलोः नीतान् तुर्यपरेते प्रयास्य सपदे विभाः एताश्चानां मत्स्यानां शास्त्रां न वयं क्वचित् विचार्य स्वयमेव शायदुक्तं तत्सुरानुसः एवं
वेव स्वतपुर सर्वयामपुरागनेः विमृश्या वित्रगुणाद्यैर्यमुक्ता पतदुवि आदौ यदेष्टा शिवनाम नारी प्रमादो वायसती जगाद तेन

अं. खंड.

८

अथः कुरुतेन शंभो विस्वाकुरा राधनपुण्यमाप श्रीगणेशविनिर्णीय उपोष्य शिवमस्तु के कलाजागरणं चैषान्त्रे बिल्वार्पणं निशि अक्ता
मनः कृतस्यायं पुण्यस्यापुण्ययत्नकं अथैव भो श्यते संपश्यतस्तव नमो भवा गोतम उवाच इत्युक्ता शिव इति स्तस्याश्चंडाले यो
षितः जीवकेशसमाक्षयगुणैर्दिव्यतेन सा तदिदं दहसाकोतोतेजोराशिसमज्जले विमाने स्थापयामास प्रीतास्तेशिवकिकराः
अथ सापरमोदारूपलक्षणशालिनी दिव्यभूषणदीप्तगीर्दिव्यांबरविराजिनी दिव्यमाल्यावतंसनविराजविमानगा रत्नकुत्र
पताकल्लोपितवादिनीः स्वनेः मध्ये सा शिव इति स्तनामोदमाना वरानना अनुप्रतानिजन्मानि स्मृत्वा स्मृत्वा पुनः पुनः अहो ईश्वर
वैयायामाहात्म्यविस्मयावहं परमात्रेण सतुष्टा योददतीतपरंपदं इति सा जातनिर्वैस्मरती भगवत्पदं दिव्यविमानमालोक्यतेन
हृष्यरकिकराः आलोकयन्त सर्वेषु लोकेषु न सविस्मयं आमंत्रयामास निन्युः परमेश्वरसंनिधिं राजवत्समहाराज्यं मायया
ते गिरिजापतिः महात्म्यभक्ति लेशस्य सवाधो धविनाशनं राजावाच भगवन्परमेशस्य कीदृशालोक्यतेन उत्तमः यस्य मूल
क्षणं ब्रह्मिद्यक्षि मयिते रूपा गोतमः अद्यादिस्मरनाथानां लोकेषु पिसुदुःखैः महानंदः सदा स्युत्र सलोकः परमेश
तुः सर्वो भिगमने यत्र व्यतिरेकप्रतिष्ठितं कापि नास्ति नमो योगः सलोकः परमेशितुः गुणार्थं समुत्तीर्य संप्राप्ता यत्र योगिनः
नपतेयुः पुनः सर्वे सलोकः परमेशितुः सर्वेषां निगमानां नयदकं क्षेत्रमुच्यते यन्नास्ति परमं किंचित्सलोकः परमेशितुः यत्र
वासं कुर्वन्ति केवलं भवमादायः यत्रावस्थानं जन्माद्याः सलोकः परमेशितुः प्रत्याहारसंनयानसलोकः परमेशितुः य
तद्योगपथः प्राप्ति यत्र दायोक्तं गिनः सदा यत्र दयः सदा नंदो निमज्जान रूपवान् आस्ति देव्याः समाकीर्णसलोकः परम
शितुः जन्मानेकसहस्रस्तु संभूतः पुण्यकर्मभिः आरुढः पुरुषानाया कीदृशाय प्रसंगताः ततो राशो सदा लीना दुर्बिभा
व्यमनोरम अहिरात्रादि संस्थानेन विदंति कदाचन सलोक परमेशस्य दुर्लभो हिकुयोगिनां सततं किं सदा कीर्णो स्तिव
प्रतिपद्यते एतत्कथा श्रवणकीर्तनं जानदहं योयं सर्वभूतसुखं च शमकनिष्ठाः संसारमोहमतिवाद्या निरस्तभेदास्ति

शिवो.

८

करं पदमवाप्य सखरं मते तथा वमपिरोद्धं गोकर्णं विगिरिशक्यं गताप्रशमिता बोधः कृतस्य त्वमाप्नुहि तत्र तीर्थेषु सर्वेषु त्वा
त्वाभ्यर्च्य महाबलं कृत्वा शिववतुर्देव्यामुपवासं समाहितः कृत्वा जागरणं रात्रौ बिल्वैरभ्यर्च्य शंकरं सर्वपापविनिर्मुक्तः शि
वलोकमवाप्य स एष तं विमलं राजन उपदेशं मया कृतः स्वस्ति तस्तु गमिष्यामि मिथि काधिपते पुरी इत्यामंत्र्य मुनिः श्री
स्यो गौतमे मिथिलं यं यो सोपि दृष्टमनारा जागो कर्णं प्रसपद्यत तत्र दृष्टमहादेवं त्वात्वाभ्यर्च्य महाबलं निधुता शिव
पायोधाले स च परमपदं यदमो शृणुयात् पुण्या कथां शोवीमनोरमां भक्त्या यः श्रावयेद्वापि स याति परमागतिं अद्विष्टानः स
द्वापियदमा श्रावयत् तथा त्रिः सप्तकुलजैः साधैः शिवलोकमवाप्नुयात् इति कथितं मशेषं यस्यां मादिबीजं भगवत्तुष्टि
तद्धं ध्वस्तमोहाधकारं चरितममरगेयमन्मथारस्तुस्तु सततं मपि निषेव्य स्वस्तिमानस्तु लोकः ७ इति श्रीसुंदर
रसा ब्रह्मतरंगे शिवरात्रिमाहत्म्यं कथनं नाम तृतीयोऽध्यायः ७ सत उवाच भूयोपि शिवमाहात्म्यं वक्ष्या
मि परमाद्भुतं शृण्वतां सर्वेषां पद्मे भवपाशविनाशनं दुस्तरं दुर्लभं भो धोमज्जतो विषयात्मनां शिवपूजा मते के श्रित्य
रोनां किं हितायकः शिवपूजा सदा कुया तव विमानं हमानवः अशक्तैः कृता प्रजो पश्यन्तीति विनम्रधीः अश्रुदयापियः
कश्चि कुया तव विमुक्तिदं पश्येद्वा सोपिका केन प्रयाति परमं पदं आसीत्किरातदेशे पुरा जानाम्ना विमर्षणः शस्त्र
परमदुर्ध्वं जितशत्रुः प्रतापवान् सर्वदा मृगयासक्तश्चपको निधुणो बली सर्वनां साशनः क्रूरः सर्ववर्णी गनारतः त
थापि कुरुत पूजां शोभानि स्यमतीदृशः चतुर्दशैः विशेषणैः पश्येत्सितं दृष्टयाः महाविषयसंपन्नो प्रजो धत्वा समोदेत
हर्षणमहतायुक्तो न स्यति स्तोत्रिगायति तस्यैव वृत्ते मानस्य न पतेः सर्वमोक्षेणः इत्येतां स्य महिषी चोद्यते नान्यपद्य
त सावैकुण्ठतीनामराक्षी शीलगुणान्विता एकदापि निमालोक्य रहसीदिमं पद्यत एतन्ने भो हतं राजने महाश्रयं स्वकार
रा कतमहान्दुराचारः कर्मभिः परमेश्वर सर्वदा सर्वेषां भक्षस्व सर्वस्वीरति लालसः सर्वो हं सरतः क्रूरः कथं भोक्तुं स्तव

अथ इति पृथक्संज्ञापात्रो विमर्शयन्ति ततः कृत्वा प्रजाविहस्येनामुवाच सकृदहं विमर्शयन् अहं प्र
 वंशवेकश्चिसाधरमयोवरानने पक्षान्गहमाहस्यपर्ययामिसमंततः एवं काले पुनरुत्पन्नं तत्रैव न गरात्तमे कश्चिन्नित्त
 गतः सोऽहं मनोज्ञशिवमेदिं प्रजायां वर्तमानायाम् अहं चतुर्दश्यामाहातिथौ अपश्यन् सर्वदूरं बहिर्दूरं समाश्रितः तथाहं प
 रमकुंडे देहहस्तैः पकयितः तस्मादेशादपक्रांतः प्राणारक्षापरायणः ततः प्रदक्षिणीकृत्य तदेव शिवमेदिं बलिपिंडाशनको
 सेन द्वारदेशमुपागतः एवं पुनः पुनः स्तत्र कृत्वा कृत्वा प्रदक्षिणा द्वारदेशे समासीनं निजघ्ननिश्चितैः शरैः सविद्धमात्रः सह
 साशिवद्वारिगतासवः जातोऽस्य देकुले राजा प्रभावाद्धिवसन्निधेः दृष्ट्वा चतुर्दशीपूजादीपमाकाविलोकित्वा तनपुण्यम
 हतात्रिलोककोस्मितामिनि प्राज्ञमवास्यायोगात्सर्वमसोस्मिनिष्टाः विदुषामपि दुर्लभा प्रकृतिर्वासनामक्षीयी-
 अतोहमप्यामीशचतुर्दश्यां नगदुर त्वमपि अद्यात्तदसद्वदोपनाकिने राक्षसवान् त्रिकालकोसिराजं देवस्य
 शतमिदं जायतेः मयूखैर्वरितं लोहवत्तमहं क्षितवान् राजोवाच त्वंच पूर्वमेव काचित्कपोतीश्यामचारिणी कापि
 लब्धवती किं विना सखंडेयद्वया अंतर्गच्छामथायातं मे सखंडपिंडजिघृक्षया दृष्ट्वा स्त्रीशैलमासाद्य आ
 तातत्र शिवालयं प्रदक्षिणापरिक्रम्य ध्वजगिरिसमुपस्थिता अथ शान्ध आथानुधृत्य तस्मातीक्ष्णातुं डोविहं
 गमः त्वं निहय निपात्याधामं समादाय प्रदक्षिणप्रक्रमणा देवदेवस्य शूलिनः तस्यायमरणाच्चैव जानासीह न
 यानो ग राक्षसवान् श्रुतं सर्वविशेषणप्राज्ञमचरितं मया श्रुतं च महदाश्चर्यं मेति श्रममनुवतसि अथान्यथातुमि
 क्षमि त्रिकालकर्महीपते इदं शरीरमुत्सृज्ययास्यामः कंजतिपुनः राजोवाच अतोसर्वजनिष्यद्वितीये संधवो न
 यः सिंधुराजसतात्वं हि मामेव प्रतिपश्यसे तृतीये स्मिन्सवराजसौराष्ट्रसवितास्यहं कळिगराजतनयात्वं

पत्नीसविष्यसि चैतुहसविष्यामि सवेगाधारभूमिपः मामधीराजतनयात्वं मेवमवल्लभा पंचमेवं निनाथेहं सवि
 ष्यामि सवांतरे दाशाहं राजतनयात्वं मेवमवल्लभा अस्माज्जन्मनिषेधमावर्तते भूयितान्यपः यथातिवंशजाके
 न्याभ्रवामावेकयास्यसि पांडुराकुमारोहसप्तमसखितोसवे तत्रमत्सदृशो नान्योरूपोदायगुणान्वितः सर्व
 शास्त्रार्थतत्त्वज्ञो बलवान् दृढविक्रमः सर्वलक्षणसंपन्नः सर्वलोकमनोरमः पद्मपत्रइति स्यात्तोपपन्नमिव धु
 तिः सवितात्वं वैदेहीरेपणाप्रतिमासुवि नाम्नावसमतीर्याता नृपावयवशोभिनी सर्वराजकुमाराणामनो
 नयननंदिनी सालस्वयं वरसर्वोन्विहाय नृपनंदनात् वरप्राप्त्यासि मामेवं मयतीवनेषधम् साहजित्वान्तरपान्
 सर्वान् विवाहान् वरवीरिणी स्वराष्ट्रस्तेखिलान्तोगान् भोक्ष्येवर्षगणान् बहून् दृष्ट्वा च विविधैर्यज्ञैर्वाजिमेधा
 दिभिः शभैः सतप्यपितृदेवर्षेभ्यो नैश्वर्यं जसतमान् संपूज्य देवदेवशंकरं लोकशंकरं पुत्रराज्यधुरं न्यस्य
 जातास्मिन्पसेनम् तत्रागच्छ्यात्मुनिवराद्वृक्षज्ञानमवाप्य च त्वया सह गमिष्यामि शिवस्य परमपदं चतुर्दश्यां
 चतुर्दश्या एवं संपूज्य शंकरं सप्तजन्म निराज्यत्वं गमिष्यामि वरानने इत्येतत्संस्तुतं प्रजादर्शनमात्रतः
 अथ सारमयो दुष्टोत्साकीदृशीव तस्युक्तिः स्तुतुवाच इत्युक्तानि जनाथेन सारादीशुभलक्षणा परावि
 क्षयस्त्वमापन्ता प्रजयामास पत्न्यैकं तं मुदा सापिराजातया साहसुका भोगान्यथाक्षितान् जगाम सप्तज
 न्मोनेशोस्तत्परमपदम् इति श्री स्कंदपुराणे ब्रह्मवैवर्तपुराणोक्तं चतुर्दशीमहात्म्यं नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥
 स्तुतुवाच शिवो गुरुः शिवो देवः शिवो बंधुः शरीरिणा शिव आत्मा शिवो जीवः शिवो न्योनविद्यते शिव
 मुद्दिश्य यत्किंचिच्छतं जन्तुं श्रुतं तदन्तर्गतं प्रोक्तं सर्वो गमविनिश्चितं भक्त्या हि निवेदितं शोभोः परं पुण्यफलं जलं

ददर्शगोपिकासूनोः प्रभावंशिवतोषणं हिरण्यंशिवस्त्वनंकिंगमणिमयंतथा गोपयथाश्रमभवनंमालिका
कनकोज्वलं दृष्ट्वा महीपतिः सर्वमंश्रीसहपुरोहितः मद्रुतैर्विस्मितजनाः परमानंदनिर्भरः प्रमगाबाणजलमुच
परिरेतेतमर्षिकं एवमयदुतालोकाविवमहास्यकीर्तनात् पुराणसंभ्रमाच्चैव सारात्रिः सणातामगात् अ
थप्रभातउत्थायपुरंरुध्याससंस्क्रिता राजानश्चारवत्तेभ्यः शुभ्रवुः परमाद्रुतं तेयत्तवेराः सहसाराजा
नश्चकितापुरं न्यस्तशस्त्राः प्रविशश्चंद्रसेनानुमोदिताः तांप्रविश्यपुरींरम्यांवेदसेनंप्रणम्यच त
द्रोपवनितागहमभ्यर्च्यः सर्वभरताः तत्रचंद्रसेनेनप्रत्युद्गम्याभिपुजिता महार्हविष्णुविष्णुः सत्य
नंदस्त्वितिताः गोपसूनोः प्रसाराय प्रदुर्भरंशिवालयं किंगचवीश्यसुप्रीताशिवचक्रपरांगतिं तस्मैगो
पकुमारायप्रीतास्तसर्वभरताः वासोहिरण्यरत्नानिगोमहिष्यादिकंघनं गजानश्चारवत्तेभ्यः क्वात्रयानपरिच्छदान् दा
स्यामाननैकाश्चंद्रः शिवस्तुतिर्धनः ययेसर्वेषुदेशेषुगोपस्त्वितिस्वदेशः तेषांतेमवराजानं चक्रिरेस्वपार्थिवः अथा
स्मिन्नंतरसर्वेस्त्रिदशैरनुपजितेः प्रादुर्बभूवतेजस्वीहनुमानवानरेश्वरः तस्याभिगमनादेवराजानांजातसत्त्वमाः प्रत्युत्थाय
नमश्चक्रुर्भक्तिमग्नोत्समस्तैः तेषामध्यसमासीनेप्रकितः पुष्पेश्वरः गोपात्मनंसमाश्रित्यरात्रौविश्वेश्वरमब्रवीत् सर्वेषुगुण
मद्वाराजानोयचसंगाताः शिवपूजामतेनायागतिरस्तिशरीरिणा एषगोपसुतो दृष्ट्वाप्रदोषमेदधासर अमत्रणापसंप्रज्य
शिवशिवमराज्ञयात् सद्वारप्रदोषायदुर्भमः सर्वदेहिना तत्रापिदुर्लभंस्त्वस्मिन्क्षुपक्षेसमागतं एषपुण्यतमो लोकोगोपीना
पुण्यवर्धनः नाम्नाश्रीकरद्वयैर्लोकैरव्यातिगमिष्यति सतः एवमुक्त्वाजनीसुतः तस्मैगोपकसनव उपदिश्यविवाचामतत्रेवदश
नगतः तेचसर्वेमाहाकाः सहस्रप्रतिपजिताः चंद्रसेनंस्मृतमप्रयोज्यमुपधागतं श्रीकरोपिमहातज्जडपीरहोहनेनता ब्राह्म
णोः सहधर्मिष्ठोश्चक्रेशंभोः समहणं कालेनश्रीकरः सोपिचंद्रसेनश्च भ्रष्टः समाराध्यावावभक्तप्रापिदुःपरमपदं ददधिव
त्रपरमेहस्ययशस्कुरंस्त्वस्ति करं वसिष्ठं आस्यानमारख्यातमप्राघनाशनं गोरीशपादाबुजसीतेवर्धनम्- १७ इति श्रीस्क
दपुराणेवैद्योत्तरखंडप्रदोषमहिमानुवर्णनं नाम पंचमोऽध्यायः ७ ७ श्रीसावचरणारीवेदापणम् श्रीउमारमयाय

विष्णुस्त्वितितामनः आसीत्स्वयंतेकिंगंपूजयामाससक्तिः ऋषयश्चतुः यदुक्तंभवतास्त्वमहदाख्यानुत्तमं
शंसामाहृत्यकथनमशेषाद्यहरंपरम भयापिथातुमिक्वामस्तदेवसुसमाहिताः प्रदोषभगवांछंभः प्रजितस्तमहात्मनिः
संप्रयच्छित्तांसिद्धिमेतन्नोब्रूहिकेशव श्रुतमयसकलसुतभयस्तच्छाप्रजायते सतउवाच साधुसाधुमहाप्राज्ञ
भवद्भिक्षोक्कप्रजितैः यत्रपूज्यामहादेवानान्यादेवः फलार्थिभिः प्रदोषपूजामाहात्यंकोनुवर्णयितुंक्षमः यत्रसर्वेपि
विबुधास्त्वितिगिरिशक्तिके प्रदोषसमयोदेवः कैलासरज्जलानवले करोतिनृत्यंत्रिदशैरभिष्टुतगुणोदयः अथपूजा
जपोहोमस्तुक्थातुदुष्टस्तवः कर्तव्योनियते मयैभ्रवर्गंफलैः सतिः दारिद्र्यतिमिरोधानमिहपिपसोजनं कृण
सागरमनानां स्तवोयंपारदर्शनः दुःस्वशोकसयातोनां केशनिवाणकारणं प्रदोषपावेतोरास्यपूजनंमगका
यनं दुर्बुद्धिर्स्वपनीत्वेपिमंदभाग्योजडोषिवा प्रदोषपूज्यदेवेशंविषद्वाः ससमुच्यते शत्रुभिहैन्यमानोपि
दृष्ट्मानोपिपन्नगेः शंकरारम्यमाणोपिपतन्निपिमहाबुधो अविदुकाकंदोपिनानारागगतपिवा नविनश्य
तिमत्योसोप्रदोषगिरिशावेनात् दारिद्र्यमरयंदुःखं कृणभारंनंगापमं सद्योविधुयसपडियेन्यतेशिवपूजनात्
अत्रवश्यमहापुण्यमितिहासेपुरातनं यक्षुलामनुजाः सर्वेप्रयातिरुतलक्ष्यता आसीद्विदुर्षविषयनाम्नासत्यरथा
नृपः सत्यधर्मरतोधीरः सशीलः सत्यसंगरः तस्यपालयताभूमिसत्यनपुमुनिपुंगवाः यतीयायमहान्काकः स
खेनेवमहीपतेः अथतस्यमहीभर्तुः शत्रुवोबद्धभभुजाः बभ्रुरुद्धतबलदुर्घषणपुरोगमाः कुरादिदयतेशास्त्राः स
नद्विखिलसैनिकाः विदभगेनरीतुस्तुक्षुस्तुजिगीषवः दृष्ट्वासंरुध्यमानांताविदुसंनपतेः पुरीं योद्धुमभ्याययो
दृष्ट्वाचलेनमहतावतः तस्यतेरभवमुडंशाल्वरतिबलोडतेः पातालेपन्नगेः साईगधर्वैर्विदुमेदः विदुर्भनपतेः सोथ

ब्रह्मो-ख-
१२

ललायुडं सदा सणं प्रनद्ये बहुलैः शाल्वैर्विनद्योरणमूर्धनि तस्मिन्महादेवीरप्रनद्ये मन्त्रिभिः सह उडुवः समरे भग्नाहतशे
पास्वस्वनिताः अथ युडे निवृत्ते तु नदस्य रिपुमन्त्रिषु नगयो युध्यमानाया जाले कोलाहले रवे तस्य सत्यरथस्थको विद
धनपतेः सती भरिशोकसमाविष्टा क्वचिन्नाना विनिययो सानिशा समये यत्नाद तवैत्ती नृपांगना निर्गता शोक
स्तनप्रापने विदिशामाययो अथ प्रदावेमार्गगच्छतीशनकैः सती अतीत्य दूरमध्यानदश विमले सरः त
जागस्य वरादातमातापनभयसा विनीत सरसकीरे छायाचक्षमुपाश्रयते तत्र देववशाद्राज्ञी विजनेतस
कुट्टिमे अस्तननयसा ध्वीमृहते सङ्गणान्वे अथ साराजसङ्घिषीपिपासति हरामरशं सरोवती एता
साङ्गीयस्नाग्राहेण भूयसा जातमात्रः कुमारैर्पिपनष्टपिहमात्रकः रुरोदायैः सरस्तीरिष्ठापिपासादिताभरी
तस्मिन्नेत्रे दमाने जातमात्रे कुमारके काविदयाययो शीघ्रं श्रुत्वा विप्रवरंगनां सायकहायनं बालं मुहंती निजाल
जं अथुना भित्तिरहिता याचना नगरे गृहे एकाम जावं धहीनाया यामागे वरांगता उमानाम् विजसती दशेनपेनदनं सा
दृष्ट्वा राजतनयस्य विविमिवयते अनाथमेनं क्रंदते चित्तयामास हरिः अहो समहदाश्रयमिदं दहमया धना अछि
ननासि सजोयं शिशुमोता कवागता पिता नास्ति च नायास्ति नास्ति वै धनोपि वा पिता मजो नृपा मजो जायते कथमत्रकः
शिशुमेनं समुत्थय पुष्काम्येनं महं धूर्वं केतुविज्ञायकुलं जे प्राप्नुह प्रष्टुमुत्तम इति मीमांसमानाया तस्या विप्रवरस्त्रिया क
श्चित्समाययो भिक्षः साक्षादिव शिवः स्वयम् तामोह विप्रवयोथ विप्रमानिनिमारुद राज्ञाय बालकः सन्नृगिन् शयद्दि
सशयम् एतावदुक्ता वरितो भिक्षः कारुणिको ययो अथ तस्मिन् गते सिशौ तत्र सा विप्रमानिनि एकचक्राङ्गपरम्य
यामिह नानकेतना स्वपुत्रराजपुत्रवभिक्षानेन व्यवस्यत ब्राह्मणीतनयः सायसराजतनयस्तथा ब्राह्मणोः हेतसंस्का
रे जवधाते सपूजितो एतोपनयनोकाक ब्राह्मणो नियमस्त्रितो शिक्षानं चेतुस्तत्रमात्रासहीदनेदिने ताभ्यां कदाचिद्वद

धिवो-
१२

काभ्यां तासा विप्रवनिता सह मैक्षं चरन्ती रेव प्रविष्टा देवतालये तत्र वडैः समाकीर्णं मुनिभिर्देवतालये नोदस्वा बालको
धीमान् शोडिः यो मुनिर्ब्रवीत् अहो देव बलं विप्रमहो देव बलं महत् एष बाले न्यजन्ती सत्ये भिक्षा जीवति इमामे
वद्विजवधं मातरप्राप्य निमैकां सह वद्विजपुत्रेण विजभावं समाश्रितः इति श्रुत्वा मुनेवाक्यं शोडिः स्याद्विजन्मनः
साप्रणम्य सासामध्ये पर्यएछु सविस्मया ब्रह्मन्नेषोर्षको नीतो मया भिक्षोर्गिरा गृहं अविज्ञातकुलो वापि सतवत्प
यपाप्यते कास्मिन्काले प्रसूतो यं कामाता जनकस्थकः सर्वे विज्ञातुमिच्छामि भवता ज्ञानचक्षुषः इति एषामुनि साथ
ज्ञानदृष्टिर्द्विजस्त्रिया आचरन्त्या तस्य बालस्य जन्मकमेव भौतिकं विरभरा जपुत्रत्वं तल्पतुः समरे मतिं तन्मातुन
अक्यहणं साकल्येन न्यवेदयत् अथ सा विस्मिता नारी पुनः प्रप्रच्छतं मुनिं सराजा सकलाभोगान् रहित्वा युडे कथं
भूतः दारिद्र्यं वै बालस्य भिक्षोन्नेन च जीवति तः दारिद्र्यं रामनोपायमुपदेष्टुं वमहेति शोडिः स्यात् अमुष्य ब
लस्य पितासो विरभे महीपतिः पूर्वजन्मनि पांडुरासो बभूव नृपसत्तमः आसीत् किकिलारावः सर्वे नगरमहान्
अत्वा तमुक्ते शब्दं राजाश्रय शिवार्चनः निर्ययो राजभवनं नगरशोभरांकया एतस्मिन्नेव समये तस्यामात्या
महाबलः गृहीशत्रुसामं अकृत्वा ताराशक्तिकमुपागमत् अमात्येन समानीतं शत्रुसामंतमुद्धृतं दृष्ट्वा चक्रो धनु
पतिः शिरः छेदमुपाकरोत् सतथैव महीपालो विस्मयं शिवपूजनं असमाभिनियमश्चकार निशिमो जनु तस्य त्रैपि
तस्य त्रैपि अथाचक्रे प्रदोष समये शिवे अनर्चयित्वा मूढात्मा मुक्ता सद्यापडमरः जन्मातरे सन्नपतिविदभनपतिर्भू
वत्स्या चोतरायेण परमो गौरहतः तस्य त्रैपि पूर्ववत् सोस्मिन् जन्मनि तस्तः भूत्वा दारिद्र्यमापन्नः शिवप्रजायति
क्रमात् अस्य माता पूर्ववत् सती छेदनाहनत् तेन पापेन महताया देणास्मिन्कुलहरी एषा प्रयतिरेतं पांभयत्ये समुदीरि
ता अनर्चित शिवामयाः प्राप्नुवन्ति दारिद्र्यं सत्यं ब्रवीमि परलोकहितं ब्रवीमि सारं ब्रवीमि पुनिषद्दयं ब्रवीमि संसा

प्रा. त. खे

३३

रमुच्चैर्मसारमवयतोर्जसरोयमीश्वरपदां वरुहस्यसेवा येनार्यंतिगिरिशंसमवेप्रदोषएभ्यर्चितंशिवपदंप्रणमंतिन
न्ये एतत्कथांश्रुतिपुटेनपिबेतिमृतास्तैर्जन्मजन्मसूक्ष्मवन्तिनरादरिद्राः येवैप्रदोषसमयेपरमेश्वरस्यकुर्वन्त्यनन्यम
नसांश्चिसरोजपूजां नित्यंप्रयुज्यन्तध्यान्वकलत्रपुत्रसौभाग्यसपदधिकस्तद्देहलोकं केलसशैलभवनेत्रजगज्जुनिर्वा
गोशंनिवेश्यकनकंचितरत्नपीठे नत्यविधातुमभिवर्द्धितश्रुलपाणो देवाः प्रदोषसमयेनुमजंतिस्मर्त्तुं वाग्देवीधृतव
ल्लुकींशतमखावणं दधत्यपजस्तालो नडु करारमाभगवतीगेयप्रयोगाभिता निष्ठुः साद्रम्यं गवादनपटुर्देवाः सम
तास्त्रितासेवंततमनुप्रदोषसमयेदेवंमृदानीपतिं गंधर्वयक्षपतगोरगसिद्धसाध्याविद्याधरामरवराप्सरसां ग
णांश्च येवैत्रिलोकनिरुयाः सहभूतवर्गैः प्राप्तप्रदोषसमयेहरपार्श्वसंस्थाः प्रदोषकालेहरएकपृथएवहरि
पृथजाद्याः तस्मिन्महोविधिनेज्यमाने सर्वेप्रसीदतिसराधिनाथाः एषततनयः पूर्वजन्मेनिबाद्यणोत्तमः
प्रतिगृहैवयोनित्येनदानाद्येस्तु कर्मभिः श्रतोदरिद्रमापन्नः पुत्रस्तेद्विजभामिनी तद्दोषपरिहारार्थंशरण्या
तृशंकरम् ॥ इति श्रीस्कंदपुराणे ब्रह्मोत्तरखंडे प्रदोषमहिमानुवर्णनेनामषष्ठाध्यायः ॥ ६० ॥ सतउवाच
इत्युक्तामुनिर्नोनेससाध्वी साविप्रवर्जितापुनः तंप्रणम्याथपप्रच्छशिवप्रजिविधेः क्रमं शार्दिह्युवाच गंधर्वाकृत
कास्तैश्चपमाकाक्षमादिकं विधायकृत्स्नमिदं नैवेद्यं नायकत्ययत् भूयैर्भयोसमाभयनेपत्रैः पुण्यैर्भयोऽयैः
नसंजीविविपंडितैः सप्रयनामपुनः पुनः एवंपुत्रोपकुर्वीमीशिवस्यानन्यमानसम् रूपपुत्रंप्रणयाद्रापीभोजनाय
समाह्वयत् तथाहूतोपिबहुशः बालैरपिभोजनं नैकतदासातासमाययौ तं त्रिलोक्यशिवस्यायेनिषष्ठमीलिते
क्षणं चकर्वपाणिं सगृह्य कथं न समताडयत् आहूतस्तुडितोवापिनाममत्स्वस्तुतोतदा तेषां नोशयाभ्यस

* सध्रजस्तत्मानसः * २

पक्षद्वयात्रयोऽश्यानिराहाराभयोर्देवा घटित्रयादस्तमयात्पर्वस्नानं समाचरेत् २ देवस्य पुरतः सम्यगुपलक्ष्य च सांससा वि
धाय मंत्रपंक्त्यधोतवस्त्रादिनिबुधः विनाद्यैरलंकृत्य बालपद्मनवांकुरैः विभिन्नपद्ममुपत्यननपंचकसंज्ञितं ततोप
विष्टस्तुशुभेयापविष्टस्त्रिरासने सम्यक्तेपदिताशेषपूजापकरणः शुचिः आगमात्तेन मंत्रेण पीठमात्रये संधीः ततः
सुवान्मेष्टुष्टितस्तुष्टिमनुक्रमत् प्राणायामत्रये कृतवां बीजमंत्रैः सौविदुक्तैः मालकान्यासविधिनुध्यात्वा तां देवताप
रा समाप्य मालकाभ्यां ध्यात्वा चैव परं शिवं वामभागे युहं नत्वा दक्षिणे गणपतमेत अंसोरूपयुग्मे धर्माद्यान्तस्थनामो
नपन्वियाः अधमो दीननंदादीन् रुद्रिपीठान्विन्य सत् आधारशक्तिमारभ्य ज्ञानात्मानमनुक्रमत् उक्तक्रमेण विन्य
स्य हृत्पद्मे साधुसावयेत् नवशक्तिमये रम्यध्यायेद् यन्मुभापतिम् चंद्रकोटिप्रतीकाशं त्रिनेत्रं चंद्रभूषणम् अपि ग
लजं दानं देवस्तेन मालाविराजितम् नीलग्रीवमुदारोगं नानारत्नोपशोभितम् वरदाशयहस्तं च धारिणं च परं शिवं द
धानं नागवलये केयूरगदमुद्रिकं व्याघ्रतमे पासीधानं रत्नसिंहासने स्थितं ध्यात्वा तद्वामभागे च चिंतयेद् द्विरिकुन्धकाम्
भास्वकुणाप्रसूतामामुदीयाकं समप्रभा विद्यलुजनि सातन्वी मनोनयननंदिनी बालेंद्राकरास्त्रिगुणी नालकुं
तकुचिता भृंगसंध्याधतरुचिरनीलालकीविराजिता मणिकुंडलविद्योतमुखमंडलविभ्रमां नवकुंकुमपंकांककपे
लद्वयद्वेषणा मधुरस्मिती भ्राजदरुणाधरपद्मवा कंबुग्रीवाशि वामुद्यकुचपंकजकुब्जलं पाशाकुशाभयकरे
विंलसंतिचतुर्भुजा अनेकरत्नविलसत्कंकणागदमुद्रिका त्रिवलीवलयादृधा हेमकाचीगुणान्विता दिक्पाळवनि
तामोकांसिन्धिताघ्रिसरोरुहं रत्नसिंहासनालं सपर्राजपरिहारा एवं ध्यात्वा महार्देवीं दिवीं विगिरिकुन्धका
न्यासमंत्रेण संपूज्य देहगंधादिभिः क्रमात् पंचभिः नमैभिः कुर्यात्प्राक्स्थाने यवादि पुष्पकूप्याजिकदद्याद्द

अं-३. खं.

१४

मूलेनवेहदा पुनः स्वयं शिवो भूत्वा भूतं प्रेणसाधकः ततः संप्रजयेद्देववाह्यं विठे पुनः क्रमात् ॥ संकल्प्य ध्वयेत्